

Ralph Midgley
24 Staniwell Rise
SCUNTHORPE
North Lincolnshire
DN17 1TF

YELOD DEGLULID
NÜM 10 TOBUL 2005 (Pads 73 jü 80)

O Volapükaflens Valöpo!

Tidodem tiädü : „**Volapük pro Alan**" pefidunon anu. Stanon pleidiko su Volapükapads Bevüresoda. Pevobädon ünü muls za fols. Binädon me fospik, pron Volapüka, lärnods degfol, kik Volapükik tradutodas, vödalised (pük netik) → Volapük e Volapük → (pük netik). Petraduton ini püks : Linglänik, Fransänik, Deutänik, Spanyänik, Litaliyänik, Nedänik, Portugänik.

Ekö tradutod fospika:

„Volapük äbinon pük balid bevünetik ad pagebön da vol. Pedatüvöl ünü yel 1879 fa Johann Martin Schleyer e tikamagot ästäänükon oki vifiko in läns mödik. Pük mekavik dalabon buädis mödik tefü püks netik. Kanon binön nedöfik ma sien, das nenomots kanons pasäkibön. Ekö nügiv ela Schleyer e Volapük ebinon fiedik ai tefü dial at. Ünü yels luldeg pos datüv ona, pük pärevidon sekü prinsips Datuvala fa sanan Nedänik, nemü Arie de Jong, ed evedon stum kuratikün tima anuik. Do stab Volapüka binon püks cifo Yuropiks, atos no klülados pö logot balid. Volapük pubon äs pük neudik e dalabon gramati mu kuratiki. Kurat ona binon soiko, das vöds kanons pubön ma leod seimik in set nen perön tefi bevü ods. Buäd at fruton vemo tefü poedots, samo.

Tidodem at padedieton stababumäda püka. Nen sevön vio jäfidon Volapük, studan no kanon dasuemön mögodi ona. Vödastok in dil balid at pemiedükon vemo. Kod atosa binon ad vitön suki laidik in vödaliseds, bi vöds pegeböl pagebons suviküno e studan kösömon oki vifiko ad gebön onis. Vödastok smalik at saidon ad dajonön gramati Volapüka. Posä erivon noli gudik stababumäda Volapüka, studan okanon fasiliko fovön ad studön vödastoki veitikum.

Spelabo odavedükon tidodem at suemi diala, kel älanälükon eli Johann Martin Schleyer bü yels so mödiks ed otuvon flenis nulik pro Volapük."

Valikosi Gudikün Oles ed Olikanes

sedom

Ralph

PÜK BEVÜNETIK PRO ALAN - MÖG U DRIM-LI?

Äsä ejonüloy osi bü nelunüp, püks mekavik binons cifo püks su kuliv Yuropik pestaböl. Ab Yurop jenöfo binon dil smalik vola lölik. No kanoy noön, das flun ona ebinon gretik, ab ven betikoy jafi püki mekavik pro alan, pük somik söton binön noe pro Yuropänans, abi pro lödanef tala lölik. Binos-li mög, u te drim, keli no kanoy vobädön?

Lindän, Frikop e Tsyinän binons kontinäns gretik, kelis mutoy tikädön in tef at. Verato Lindän ya dalabon soti püka somik, sevabo: eli hindiy ad balön läni legretik at in tef pükik. Ab fümiko no binon pük pro alan su talaglöp. I Tsyinän dalabon penäti patik, kel balon spikanis pükas e dialegas difikas, ab id at no lönedon pro alan.

Tuvedot soelik binon ad jafön püki lölöfiko nuliki, keli alan muton lärnön - somo alan obinon leigan. Täno no kanoy plonön, das pük somik proon püki u kulivi patiki.

Hiels „Platon" e Leibniz" ilaboms tikamagoti sümik. Ma oms, pük bevünetik mögädik söton binön lölöfiko neudik. Äviloms givön tonode valik siämi patik.

Ma oms, samo, tonod „A" sinifon uti, kel binon gretik/nämik; tonod „I" votaflano sinifon uti, kel binon smalik/fibik; tonod „U" sinifon uti, kel binon bapik/vetik; tonod „K" sinifon uti, kel binon solidik/sägik; tonod „L" sinifon uti, kel binon flumik/sofik e tonod „R" sinifon uti, kel binon noidik/vifik, e r.

Jenöfo mutoy givön tonode alik kalieti patik, kel pladulon oni. Samo : tonods „K + A" sinifons bosi, kel binon solidik e nämik; votaflano : „R + U" notodon utosi, kel binon noidik e bapiki. Ats binons klüliko suemods mu valemiks, ab pükasit su stab somik olofon püki lölöfiko neudiki, e bi pladulon tonodapüki, keli kanoy i spikön i penön nendemü pük u kuliv patiks.

Edunoy-li jünu sperimäntis su stab at?

POEDOT SUVO (AB NO AI) RIMIK

Ün del seimik reg golom ve süt.
Pöfikan begom ome limuni;
Ab reg egivom ome nosi.
Vokädom pöfikan: „O Mayed Orik!"
Binobs alans sons Goda Nämädik!
Seko binobs blods; blods diloms dalabis.

Reg golom vifiko mane vo pöfik,
E givom ome könädi goldik.
„Ab no binos mödikos de reg ad blod,"
Pöfikan sagom rege fulü tod.
„Ab labob blodis so mödikumis
Ka fe dalabob ya könädis!"
Gespikom reg at sagatik.

GIVIÄL E FOPÄL

Giviälan lü mens defädik,
Givom ones moni lemödik.
  Pöfikanes fe daem,
  Famülanes ya faem.
Giviälan et lü mens defädik.

Stirädan devegom nen kompad
Kodü kuds fefikün ninü lad.
  Pla lüköm in Yapän,
  Ekö om in Lapän!
Stirädan at fopik nen kompad.

VIKODANS ALSOTIK

Utans vikodons, kels kredons, das kanons dunön osi. Utan no elämon lämodi balid lifa, kel, aldeliko, no vikodon dredi.

(Hiel Ralph Waldo Emerson)

X:76:2005

HÜASEN

Fa hiel Hasse Zetterström

Hüasen ästanon su boed bevü flors votik in selidöp smalik. No lölöfiko ifloron; no äkanoy logön kuratiko uti, kel ävilon vedön, ab läf in skal äbinon gretik ed äsvelon. Sab nemödik saba braunik äzüön oni.

Ästunidob tulipis, diantis, rosadis äsi lazali redik - igememob lekanoti labü nem ot - lazal vietik, e fo on laspid vo jönik dolagöl.

In bäset äbinon i pampeluts gretik e yeloviks; lorkid vietik in vasod äklienon dono, e zänodü glun ästanon tüb labü pods redik.

Kömof jiselidöpan. Toenon kädöm su dünetatab. Äbinos ai otos ven man vilom remön flori. No sevom uti, keli vilom remön. No kanom sludön in tef at, ab egetöl fino päkili lunik vietik me kläm löpo pefimüköl e dono ini punil pezütülöl ad kipön löloti kobo, senom, das at no äbinon flor, keli ävilom jenöfo remön.

Poso espatom, boso petöböl, ve süt. In logs alikanas reidom: ekö man, kel eremom flori! Klüliko pro läd, pro matan oka u pro matirajanan oka, u ba pro mot oka - no! üfo binonöv päkil neveütik, no plu ka flored - u pro matan seimana –

Dönu elogedob hüaseni smalik, ed eremob oni. Äbinon pülik. Ba hüasen klada telid se selidöp klada telid. Valikos pagredon in vol at.

Egetob flori, kobü skal, sab e läf, me papür vietik pevilupöli, ko kläm löpo. Täno egolobs domio, ob e hüasen smalik oba. Ämutob i polön mapi e stafi, ab edunob somo ad no leadön falön flori. Kipölo skali in nam oba, ämeditob dini: binol drefäb utosa, kelosi lanavans nemons dränäli nentäläktik, tikodükama teik. Flor at etikodükon ole, das sötol remön oni. Eyilidol blufode, ed anu kofon oli flor dis papür vietik labü kläm löpo. Ya dalabol floris tefädiko mödikis: tulipis, violis äsi lazali redik. Ba binon florüp, keli ejänälon oli. Mens vedons so selediks ünü säsun at. Hüasen - benö! Spelabo ofredükon seimani. Ba dalabon senäli anik –

Täno hüasen päpladon su tab smalik in fenät. Ästanon us bevü lazal redik e kaktud bäldik lunedik e vemo noubik. Mogolölo, ililob taspiküli nonik flanaü kompenanas.

Mödikos ijenon dü neit et. Mäpet medü nam düfik ä kruäl irivon tatis püdik. Mens pädeidons, nafs päsädons, e su süts e vegs äbinons i dremäl, i jek. Kisi ijenon-li? E kisi öjenon-li plu?

Valikos päkonos obe, verätiko e kuratiko, me bokül flanü bed oba. Te äzesüdos obe ad premön knopi.

Sol änidon e päfläkon in lok, e zänodü stral solik at älogob hüaseni smalik. Ifloron. Ijenos atos igo dü neit at miserabik e kruälik. Florem vetik äklienon lü bleds müdik e grüniks. Vio äbinon jönik e yunik – nulan neita at. Äsmeilob benosmeli ona, so feiniki e svidiki, kel änunodon tefü vol nenstenik e jöniküŉ.

Älülogedob lü flor, täno – no sevob vio – ärivon obe völs: blebolös takädölo e meditolös verati, das OB binob. OB binob in flor, in lit, in ol it – OB binob.

Vol egalikon lo göd nulik, too lo dremäl ot, lo däsper ot e lo lied ot. Lilob vögi, kel yamon:

„Ad kis veütons-li steifüls obas? Kisi dunön-li? Kis kanos savön obis?"

„Kisi dunön-li? Vol at no duton ole, ab dabinon vol, kel binon ola, kel duton ole. Dedietolöd vobode ola, dunolöd söti ola. Atosi okanol dunön fümo. No saidos-li? In stad ola, in vol ola. Nekälolöd votikosi."

Emogolon – ab ven erivon ti zänodü xänöma, emaifükob viläliko yani oba, ed evokädob:

„Nog din bal – remolös ole hüaseni, hüaseni verik lifoli. Kanon tidön ole mödikumosi ka ob. Sevon, e binon!"

KUN MAGIFIK

Kun in Laustralän Sulüdik eprodon liätis baltumvel miliga ünü del bal, kel binon reaf netik!

DÖ VOB E DATUVOTS

Neai edunob seimosi völadik fädo, ni etüvob datuvotis obik seimik fädo; pedatuvons dub vob!

(Hiel Thomas Alva Edison)

KIKODO „IIII" - E NO „IV"-LI?

Mens muik, kels plidons glokis, baicedons, das numats Romänik binons deköfiküns su plens glokas, ab föro enulälol kikodo geboy-li „IIII" pla „IV" geböfik?

Flen obik etuvom nuni dö dinäd at me Bevüresod. Dabinons teorods mödik. Odajonob teorodis cifik dono.

Teorod balid mobon, das geb foma „IIII" sekon de dalestim tefü god Romänik, hiel Iuppiter. „U" Romänik päpenon „V", sekü kod at „IV" = „IU" - tonats tel balid vöda „IUPPITER". Moboy, das no äviloy gebön brefodi nema Goda su plens glokas!

Teorod telid binon plagikum. Tefon prodami numatas pro gloks ün tims pasetik. Fomots, kelis ägeboy ad gifön numatis prodons stafi lunik zänodik laböli „I" dekna, „V" telna e „X" telna su flan alik. (Neodoy „I" teldekna, „V" folna e „X" folna ad jafön numatis valik glokaplena, if geboy „IIII" as „4"). Demü atos, geb foma „IIII" äfasilükon pubodi gifik.

Teorod kilid lesagon, das geb foma „IIII" tefon gemagöfi. Visü numat „IIII" binon numat „VIII". Geb foma „IV" distukon gemagöfi glokaplena, bi „VIII" binädon me liuns vidik fol, ab „IV" labon liunis vidik te telis. Geb foma „IIII" dönustanükon gemagöfi!

Teorod pluik tefü gemagöf binon balugikum. If geboy „IIII" pla „IV", laboy numatis fol, kels labons te eli „I" folna, kels labons eli „V" i folna, kels labons eli „X" folna. Cedü ob, teorod gudik!

Teorod finik ye binon balugikün. Mens, kels estudons penädis su mebamals stonik, e r. etüvons, das dü timed klatädik, Romänans ägebons suvo, igo suviküno, fomi „IIII"! 95% tümaglokas labons fomi „IIII". Gloks balid laböl fomi „IV" bo äbinons uts, kels ägebons baliko siti tonodama pänemöli „Tonodam Romänik". Sit at ägebon

klokis tel – kloki smalik malöl „I" e kloki gretik malöl eli „V". No plu ägeboy siti somik pos tumyel degjölid.

Cedü ob, verat bo binon kobot teorodas tefü fom rigik Romänik, gemagöf e fasilükam puboda gifik.

Too, pötü matedadätazäl obsik, jimatan oba äremof obe gloki jönik stülü glok vönik labü völs : „Colonial Clock Co. 1870". (Glokafiam Kolunänik, 1870) su plen. Süpädiko labon fomi „IV"! Binon glok balid labü fom somik, keli seimüpo elogob. Kanon-li reidan seimik plänön obe dinädi at?

VÖDS SAPIK

Vol binon klöpik, e top, kel jinon äs finod, suvo binon te prim.
(Ma jiel Ivy Baker Priest)

Man kanom dufalön mödikna, ab no binom dufalan jüs primom ad blamön votikani.

ZIF GUDIKÜN-LI?

El „Göteborg" binon zif telid Svedäna, ab dalabon pofi gretikün in Skandinän. Zif at panemon : „Little London" (= Londonil).

I dalabon musedis e teatis mödikis. Plödü Mused Lekanas in el "Götaplatsen" stanon magot famik fa hiel Carl Milles, sevabo: el „Poseidon."

Els Göteborgans ed els Stokholmans blöfädons ai tefü zif kinik binon gudikün.